

ЦЕЛИЈАКИЈА - БОЛЕСТ МОДЕРНОГ ЧОВЕКА

Претпоставља се да више од милион Европљана болује од **целијакије** (глутенске ентеропатије). Према најновијим истраживањима која су рађена на Западу, у САД-у и у Европи један је оболели на 200-300 становника. Мишљење је да велики број оболелих нема постављену дијагнозу. Према том просеку, сматра се да у Србији има 25-30.000 особа са целијачном болести.

Врло је низак ниво знања о целијакији. Самим тим, свест о овој болести у нашем друштву готово је занемарљива. Међутим, није занемарљив број оболелих и проблеми са којима се они свакодневно сусрећу.

Шта је целијакија?

Најчешћа хронична гастроентеролошка аутоимуна болест коју карактерише **НЕПОДНОШЉИВОСТ ОРГАНИЗМА НА ГЛУТЕН**.

Шта је глутен?

Биљна беланчевина која се налази у ПШЕНИЦИ, ЈЕЧМУ, РАЖИ и ЗОБИ. Има својство лепка који даје компактност хлебу и производима од брашна.

Код кога се јавља целијакија?

Код особа са генетском предиспозицијом којима јеловник садржи глутен, и као последица стреса или инфекција.

Болест је ОДОЛЧАДИ, ДЕЦЕ али и ОДРАСЛИХ.

Болест беле популације.

Чиме резултира целијакија?

Оштећењем слузнице танког црева, смањењем лучења неких хормона, отежаном пробавом битних нутритивних састојака, развојем врло тешких и по живот фаталних болести.

Цревне ресице су изразито скраћене па је смањена апсорпција свих састојака хране (масти, угљених хидрата, беланчевина, минерала, витамина).

Који су симптоми целијакије?

Повраћање, умор, главобоља, дуготрајни пролив, многобројне обилне столице, ненапредовање у телесној маси, мршављење, губитак апетита, слабо развијени мишићи, надутост стомака. Може се јавити и слабост и низак раст.

Које су последице нелечене целијакије?

Телесна неразвијеност, слабија плодност, поремећај менструалног циклуса, срчана обољења, неуролошка обољења, остеопороза, поремећај у развоју зубне глеђи, дијабетес, аутоимуне упале штитне жлезде, јетре и слузнице желуца, оштећења надбубрежне жлезде, лимфоми, карцином црева, депресија...

Како утврдити да ли особа болује од целијакије?

80% тачна дијагноза добија се тестом крви на антитела на глутен, ткивном транслутаминазом, утврђивањем генетске предиспозиције.

100% тачна дијагноза добија се биопсијом слузнице танког црева.

Који је начин лечења од целијакије?

Медицинског лека - нема!

Али - рано дијагностиковање болести доприноси заустављању развоја болести.

Једини лек је - ХРАНА!

Једина терапија - СТРОГА БЕЗГЛУТЕНСКА ДИЈЕТА *целога живота!*

Овом дијетом стање организма ПОТПУНО СЕ НОРМАЛИЗУЈЕ.

Шта подразумева строга безглутенска дијета?

Здравствена исхрана која искључује глутен - протеин пшенице, јечма, ражи и зоби.

Оваква дијета НИЈЕ НИ НАЈМАЊЕ ШТЕТНА за организам. Човек се не лишава ни једног јединог важног нутритивног састојка, ни витамина и минерала који се не би могли надокнадити другом храном.

Безглутенска дијета искључује из исхране производе који садрже и најмање количине ($>0,002\%$)¹ глутена.

Исхрана без глутена осигурава НОРМАЛАН РАСТ И РАЗВОЈ особа оболелих од целијакије.

Ниједна хронична болест не показује тако повољне трендове у развоју деце ако се примењује исхрана без глутена.

!ДИЈЕТА МОРА ДА СЕ СПРОВОДИ ЦЕЛОГА ЖИВОТА!

Који су проблеми у спровођењу строге безглутенске дијете?

Глутена има У ГОТОВО СВИМ ИНДУСТРИЈСКИМ ПРОИЗВОДИМА!

Он је најчешћи додатак за згушњавање и подлога је за боје и ароме које се додају у различите производе. Чак и производи од сировина које природно не садрже глутен, могу га имати у финалној верзији: јогурт, свежи крављи сир, конзервирана риба, месне прерађевине... Намирнице, такође, могу бити контаминирани глутеном у току производње, паковања, транспорта или складиштења.

У нашој земљи занемарљив је број индустријских производа без глутена.

Како спроводити строгу безглутенску дијету?

Спремањем хране у сопственом домаћинству, од проверених намирница (видети табелу).

Безглутенско кување идентично је уобичајеном кувању. Треба само направити правилан избор намирница и пажљиво припремати и сервирати храну.

Избегавати ресторанску храну!

Приликом куповине намирница обавезно:

- добро прочитати етикету;

- куповати само оне намирнице на којима је јасно означено да су без глутена:

ПРЕЦРТАНИ КЛАС ПШЕНИЦЕ светски је знак за храну без глутена;

- бирати што једноставније намирнице (оне које природно не садрже глутен);

- бирати намирнице за које компетентна особа гарантује да су без глутена.

АКО И НАЈМАЊЕ СУМЊАТЕ, ИЗОСТАВИТЕ! И најмањи траг глутена у храни може изазвати напад болести.

Како бити здрав са целијакијом?

Знати што више о болести и њеном лечењу - безглутенској храни.

Придржавати се строгог дијететског режима исхране.

Правилан избор намирница пресудан је у одржавању здравља.

Повезивати се са другим особама оболелим од целијакије и размењивати информације.

¹ Codex Alimentarius 00/4 из 2000. године: Безглутенске намирнице су оне које садрже испод 0,002% глутена или мање од (<) 20 ppm.

Не крити болест! Не самоизоштавати се! Друштво је дужно да помогне.

У многим земљама основана су удружења целијакичара. Она су важна за информисаност оболелих али и за информисаност јавности о њиховим проблемима чиме се подиже ниво колективне свести о овој болести која више није ретка. Удружења могу извршити притисак на произвођаче хране да контролишу производњу намирница тако што ће избацити глутен.

Сваки човек има право на храну и сигурну и здраву исхрану! Храна коју купује НЕ СМЕ да угрожава његово здравље!

Неопходна је стална, континуирана анализа и контрола здравствене исправности и квалитета хране од стране Министарства здравља и државних инспекција. Држава мора урадити свој део посла преко законске регулативе.

Да ли се целијакија може спречити и како?

Не уводити у исхрану одојчади намирнице од пшенице, ражи, јечма и зоби пре 10-12. месеца живота!

Доказано је да врста и количина житарица која се даје одојчету има знатног утицаја на јављање ове болести.

У западноевропским земљама педијатри спроводе превенцију болести тако што мајкама саветују да овим намирницама не хране дете до краја 1. године живота. На тај начин се "јача" слузница танког црева и смањује опасност од обољења.

Уместо пшеничног гриза, детету треба дати кукурузни гриз (паленту) у млеку. Уместо кекса у млеку - кувани пиринач или пиринчане пахуљице.² Не хранити дете тог узраста хлебом, пецивом, колачима, храном са запршком...

НЕ ЗАБОРАВИТИ: Целијакија је болест модерног човека - човека чији је јеловник базиран на хлебу и тестенинама од пшеничног брашна. Наши (и не тако далеки) преци јели су храну од кукурузног брашна (проју и качамак), млеко и млечне прерађевине, поврће, воће и месо. Хлеб и колаче само за велике празнике!

Целијакија је болест високог стандарда живота.

---

² Болест је веома ретка код Кинеза и Јапанаца чија је исхрана базирана на пиринчу.